บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ครูและศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง และนักเรียน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนโยสิตสโมสร วัดอมรินทราราม วัดใหม่ช่องลม พิบูลย์อุปถัมภ์ วัดเวตวันธรรมาวาส โดยแยกเป็น ครูและศึกษานิเทศก์ จำนวน 20 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 จำนวน 60 คน และผู้ปกครองจำนวน 50 คน

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองและประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนพญาไท จำนวน 40 คน

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 6 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน ดังนี้ คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
2. การยกร่างหลักสูตร
3. การจัดสร้างเอกสารประกอบหลักสูตร
4. การทดลองใช้หลักสูตร
5. การประเมินผลหลักสูตร
6. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ ครู และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมกรุงเทพมหานคร และปัญหาการเรียนการสอนของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้ปกครองนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสภาพปัญหาในครอบครัวและความต้องการให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากเรื่องที่หลักสูตรกำหนด

3. แบบสัมภาษณ์ นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับเรื่องสภาพปัญหา และความต้องการที่เกิดขึ้นในครอบครัว และปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน

2. เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน จำนวน 12 แผน สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละแผน

เครื่องมือในการประเมินผลหลักสูตร ได้แก่

1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ
2. แบบประเมินและตรวจสอบตนเอง เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน เป็นแบบมาตราประเมินค่า 3 ข้อใหญ่ และมีรายละเอียดข้อย่อย 15 ข้อ
4. แบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นแบบมาตราประเมินค่า 7 ข้อใหญ่ และมีรายละเอียดข้อย่อย 22 ข้อ
5. แบบประเมินตัวหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ข้อใหญ่ และมีรายละเอียดข้อย่อย 30 ข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>การดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและผลที่ได้รับ</u>

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แนวความคิดจากการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์ ชวัชชัย ชัยจิรรฉายากุล และTyler รวมทั้งแนวคิดจากการศึกษาของผู้วิจัย ซึ่งแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรโดยแยกศึกษาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ (1) สภาพปัญหาและความต้องการในการดำรงชีวิตในสังคมเมืองกรุงเทพมหานคร (2) อิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเจริญ และเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (3) สภาพปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตร โดยเน้นในเรื่องการปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเจริญของชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) จุดมุ่งหมาย (3) กิจกรรมการเรียนการสอน (4) เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ (5) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อยกร่างหลักสูตรแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การจัดสร้างเอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย (1) โครงการสอนระยะยาว (2) แผนการสอน (3) สื่อการเรียนการสอน (4) แบบทดสอบและแบบประเมินและตรวจสอบตนเอง ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจัดทำเป็นแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรู้สภาพปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา มุ่งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การแสวงหาคำตอบ และการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ วิจารณ์และการตัดสินใจที่ดี และมีเหตุผลควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหานั้น และการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการสอน การวัดและประเมินผลกำหนดจากเนื้อหาสาระที่จัดขึ้นในแต่ละแผนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 12 แผน โดยใช้เวลาแผนละ 1 ชั่วโมง (3 คาบ คาบละ 20 นาที) ในการทดลองใช้หลักสูตรนี้ ทดลองที่โรงเรียนพญาไท ซึ่งทำการสอนในเวลาปกติตามตารางสอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 สัปดาห์ละ 5 วัน ใช้เวลาสัปดาห์ละ 21 คาบ โดยเริ่มทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ในชั่วโมงแรกเป็นการทำความคุ้นเคยกับนักเรียน และทดสอบก่อนเรียน แล้วดำเนินการสอนจนครบทุกแผนการสอน ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลาทั้งหมด 42 คาบตามหลักสูตร

ในระหว่างดำเนินการสอนแต่ละแผนการจัดกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม โดยการสังเกต และบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ ข้อเสนอแนะของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อดูพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการอภิปรายต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร แยกออกเป็น 2 ด้านคือ (1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านการประเมินและตรวจสอบตนเองของผู้เรียนต่อชีวิตในบ้านโดยการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 (2) ด้านการประเมินผลหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 6 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการประเมินหลักสูตรและจากข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โดยปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย คือ

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ดังมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1 หลักการ ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของชีวิตในบ้านเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต โดยให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีทักษะที่ดีในการดำเนินชีวิต สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในครอบครัว และนำประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1.2 จุดประสงค์ทั่วไป ต้องการให้ผู้เรียนมี ความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในครอบครัว สามารถแสดงออกทางความคิด ตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมืองที่มีความเจริญ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีการปรับตัวให้กับกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่ดี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองต่อไปในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

1.3 เนื้อหา ประกอบด้วยเรื่องใหญ่ ๆ 2 เรื่องดังนี้

1) เรื่องครอบครัว ประกอบด้วยเรื่องย่อย ๆ ดังนี้ ลักษณะของครอบครัวที่มีความสุข ปัญหาความสัมพันธ์และการปรับตัว หน้าที่และความรับผิดชอบ มารยาทที่ควรปฏิบัติในบ้าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อิทธิพลของครอบครัว และอิทธิพลของสังคม ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

2) เรื่องเศรษฐกิจภายในครอบครัว ประกอบด้วยเรื่องย่อย ๆ ดังนี้ การใช้จ่ายอย่างสมฐานะของครอบครัว การเลือกซื้อและการใช้สิ่งของอย่างประหยัดเหมาะสม การเลือกซื้อสินค้าและการใช้พลังงานอย่างประหยัด การวางแผนการใช้จ่าย และการออมเงิน และอุบัติภัยในครัวเรือน

1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน ครูเป็นผู้กำกับแนะนำ ให้นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะปฏิบัติที่เอื้อต่อการนำไปใช้ เน้นทักษะกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้สภาพปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ วิธีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง เน้นการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และการตัดสินใจที่ดีมีเหตุผล และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแสวงหาคำตอบ การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

1.5 การวัดและประเมินผลการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

1. ประเมินผลก่อนเรียน
2. ประเมินผลระหว่างเรียน
3. ประเมินผลหลังเรียน

จากหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร นำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็น เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ กำหนดการสอนระยะยาว และแผนการสอน จำนวน 12 แผน ใช้เวลาการสอนแผนละ 3 คาบเป็นเวลา 1 ชั่วโมง ดังนี้

แผนที่ 1 ลักษณะของครอบครัวที่มีความสุข
แผนที่ 2 ปัญหาความสัมพันธ์และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว
แผนที่ 3 หน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว
แผนที่ 4 มารยาทที่ควรปฏิบัติภายในบ้าน
แผนที่ 5 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
แผนที่ 6 อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อสังคม
แผนที่ 7 อิทธิพลของสังคมต่อครอบครัว
แผนที่ 8 การใช้จ่ายอย่างสมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
แผนที่ 9 การเลือกซื้อและการใช้อย่างประหยัด เหมาะสมกับเศรษฐกิจ
แผนที่ 10 การเลือกซื้อและการใช้พลังงานอย่างประหยัด
แผนที่ 11 การวางแผนการใช้เงินและการออมเงิน
แผนที่ 12 อุบัติภัยในบ้าน

2. ผลจากการทดลองใช้หลักสูตร แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ข้อ คือ

2.1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลตรวจสอบและประเมินตนเองที่มีต่อการเรียน หลังการทดลองใช้ หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ที่พัฒนาขึ้น ปรากฏว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการประเมินและตรวจสอบตนเอง ต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ค่าเฉลี่ยผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ปรากฏว่านักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองมีความคิดเห็นใน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.36, 3.35 และ 3.22 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร มีสาระสำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและตัดสินใจเลือกพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ตามระบบการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ (2532) ธวัชชัย ชัยจิรยฉายากุล (2529) และTyler (1971) เพราะได้พิจารณาว่าเป็นระบบที่มีการปรับปรุงจากนักพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ท่าน และเป็นระบบที่ผ่านการทดลองจริงมาแล้วหลายครั้ง จึงน่าจะเป็นระบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรากฏว่าผลจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้เป็นไปตามขั้นตอนของระบบการพัฒนา ที่วางไว้ทุกประการ และยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมคิด เมตไตรพันธ์ (2530) และ จิตรลดา สุวัฒิกุล (2532) อีกด้วย กล่าวคือ ตามข้อสรุปแนวคิดของระบบการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ ธวัชชัย ชัยจิรยฉายากุล และTyler เป็นระบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างสะดวกมีระบบและมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในทุก ๆ ขั้นตอน

2. ศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะข้อมูลพื้นฐาน เป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางในการยกร่างหลักสูตร ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สภาพสังคมที่มีความเจริญ และสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองไปพร้อม ๆ กัน. ดังนั้น ข้อมูลที่ศึกษา รวบรวมได้จึงต้องเป็นข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน ทันสมัย และมีความครอบคลุมองค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร นักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการ ตลอดจนกรอบของหลักสูตรไว้อย่างกว้าง ๆ เสียก่อน เพราะจะเป็นแนวทางในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน แล้วจึงพิจารณารายละเอียดจากกรอบนั้น เพื่อจะได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ในการเลือกพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ (2532) ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) และTyler (1971) ซึ่งประกอบด้วยประวัติและปรัชญาการศึกษา สังคม และวัฒนธรรม ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ และธรรมชาติของเนื้อหามาผสมผสานกับรูปแบบระบบหลักสูตรของ โบแชมป์ (Beauchamp, 1975) ซึ่งประกอบด้วย พื้นฐานทางการศึกษา ลักษณะของชุมชน ลักษณะและบุคลิกภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาวิชาที่ผ่านมาแล้ว แนวทางของศาสตร์แต่ละวิชา คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจะช่วยให้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาได้ง่ายขึ้น และสะดวกต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

3. ศึกษารูปแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ซึ่งได้มาจากการศึกษาเอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน แล้วจึงวิเคราะห์รูปแบบหลักสูตร ผสมผสานแนวคิดและเนื้อหาสาระ เพื่อให้ได้รูปแบบหลักสูตรที่เหมาะสม เมื่อได้รูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร โดยอาศัยพื้นฐานความรู้จากนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่านประกอบกัน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

อนึ่ง การกำหนดรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันนั้น สามารถทำได้อย่างสะดวกถ้าผู้วิจัยมีขอบเขต และมีแผนในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยสามารถนำขอบเขตของข้อมูลที่ได้จากศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลสรุปจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มาเป็นแนวทางในการกำหนด หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ครูผู้สอน นักเรียน

4. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้มีการตรวจสอบ และแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรขั้นแรกก่อนนำไปทดลองใช้จริง การประเมินคุณภาพของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรของการวิจัยครั้งนี้ใช้ การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แยกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 ท่าน จากศูนย์การพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้าน การจัดทำแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน จากศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2 ท่าน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ท่าน ผลการตรวจสอบเอกสารหลักสูตร ได้รับการยอมรับว่า เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นนี้มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

การที่ผู้วิจัยเลือกการตรวจสอบเอกสารหลักสูตร โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินนั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษาด้านทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนมีประสบการณ์ตรงในการพัฒนาหลักสูตรมาแล้วกลุ่มหนึ่ง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรจึงน่าจะได้ผลที่ตรงต่อความเป็นจริง และเหมาะสมสอดคล้องมากกว่าการตรวจสอบด้วยสูตร หรือระบบอื่น ๆ

5. การทดลองใช้หลักสูตร ในขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากต่อ การประเมินผลของหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่า การนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และแผนการสอนไปทดลองใช้จริงนั้น ถ้าหากขาดการเตรียมการที่ดีแล้ว จะเกิดปัญหาและอุปสรรคขึ้นได้โดยง่าย เช่น ความไม่พร้อมของเอกสาร ความไม่พร้อมของผู้สอน ความไม่พร้อมของผู้เรียน บรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเรียนการสอน เป็นต้น

ดังนั้นในการทดลองใช้หลักสูตร จะต้องเตรียมการให้พร้อมมากที่สุด คือเตรียมเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือการประเมินผล ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของสถานที่เรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ขนาดของห้องเรียนเหมาะกับจำนวนผู้เรียน สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆได้โดยสะดวก มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ พร้อมมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสะดวกและเพียงพอได้

จากผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินและตวจสอบตนเองของผู้เรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้เรียนมีความสนใจเรียนดีและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน สาเหตุประการหนึ่งมาจาก ครูผู้สอนเป็นกันเองกับนักเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด ฝึกให้คิดวิเคราะห์สภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีการปรับปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้ได้ จะทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายการเรียนและทำให้มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น

6. การแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับสมคิด เมตไตรพันธ์ (2530) ว่าการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างมากในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะถึงแม้ว่าจะมีการสร้างหลักสูตรมาเป็นอย่างดี และมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้จริงแล้วก็ยังจะต้องพบข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงอีกหลายครั้ง เพื่อจะช่วยให้หลักสูตรมีคุณภาพ ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ในการประเมินและแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรอาจกระทำได้เป็นระยะ ๆ ได้ตามความเหมาะสม เพราะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน โดยเฉพาะในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครมีความเจริญที่รวดเร็ว สภาพของการดำรงชีวิตในครอบครัวจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การปรับเนื้อหาให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาสาระแล้ว ก็ควรจะต้องมีการประเมิน และปรับปรุงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้สอดคล้องตามกันไปด้วย เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ และมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ สิ่งสำคัญในการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้ได้ผลตามที่ต้องการ ขึ้นอยู่กับ การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งได้เน้นการสั่งสมประสบการณ์ให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตต่อไป มีหลักดังต่อไปนี้

1. การกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้อง เหมาะสม กับสภาพของสังคม และเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อเป็นการสั่งสมประสบการณ์ และเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนด้านเนื้อหาในบทเรียน มีความน่าสนใจ ให้ความรู้ความคิด มีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีความระมัดระวังในการใช้จ่าย และมีเหตุมีผลมากขึ้น จากการเปรียบเทียบเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความแตกต่างกัน คือ มีการตัดเนื้อหาบางเรื่องที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ออกกไป เช่น เรื่องการเลี้ยงดูทารกและการอบรมเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญฤทธิ์ จันทร์เจริญ (2529) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2526 ในจังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับประโยชน์ของเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พบว่า มีเนื้อหาหลายเรื่องที่ผู้จบหลักสูตรไม่เคยนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน คือ เรื่องการเลี้ยงดูทารกและการอบรมเด็ก โดยให้เหตุผลว่าไม่มีโอกาสที่จะนำไปใช้ และเพิ่มเติมเนื้อหาที่มีประโยชน์ เช่น เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว มารยาทที่ควรปฏิบัติภายในบ้านที่ต้องอยู่รวมกันและอยู่บ้านติด ๆ กัน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเลือกซื้อสิ้นค้าและการใช้พลังงานอย่างประหยัด และเรื่องอุบัติภัยในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพันธ์ พรหมมณี (2526) ศึกษาเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น พบว่า เนื้อหาที่มีความจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ เรื่องความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้ภายในบ้าน การเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขลักษณะ การใช้ยาสามัญประจำบ้าน การปฐมพยาบาล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา ศรีอนันต์ (2534) ซึ่งศึกษาเรื่องความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กับความต้องการของสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2532 พบว่า เนื้อหาที่ไม่สัมพันกับความต้องการของสังคมไทย ในหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ได้แก่เรื่องความสมดุลย์ของรายรับรายจ่ายในครอบครัว ที่อยู่อาศัย ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว หน้าที่และความรับผิดชอบในครอบครัว มารยาทภายในบ้าน อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อสังคม การช่วยให้สังคมดีขึ้น ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และมีข้อเสนอแนะว่า การกำหนดเนื้อหาควรจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับ

สภาพชีวิตของคนในสังคม เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เนื้อหามีค่า และเกิดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทนา ภาคบงกช (2528) ในเรื่องการจัดบทเรียนให้มีความหมายต่อเด็ก สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง และอยู่ในความสนใจของเด็ก จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างทั่วถึงให้มากที่สุด โดยใช้กิจกรรมการแบ่งกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมระดมความรู้ความคิด ซึ่งทำให้ได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ รู้จักคิด มีเหตุผล และเกิดความสัมพันธ์อันดีในระหว่างเพื่อน ๆ เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก และแลกเปลี่ยนความรู้ กระจายความคิดให้แก่กันและกัน มีผลทำให้เกิดความรู้ ความคิดที่หลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งมีการฝึกในเรื่องของการเป็นผู้นำ และ ผู้ตามที่ดี มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในตัวเอง ดังที่ Czarina Susanne Scott (1993) กล่าวไว้ว่า "การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม เป็นการเพิ่มความสามารถในการคิดของนักเรียน" การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการระดมพลังทางความคิด และฝึกการอยู่ร่วมกันในบทบาทต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี, ทองอินทร์ วงศ์โรสธร และหลุยส์ จำปาเทศ (2525) ที่กล่าวไว้ว่า

. . . การที่มีผู้เรียนได้มีบทบาทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน และเรียนอย่างมีชีวิตชีวา โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มให้มาก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี . . .

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรู้สภาพปัญหา กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของไทยปัจจุบัน ได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่ปลูกฝังให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการคิดในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช

2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ข้อหนึ่งความว่า "สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล ด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) และมีความคาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับครอบครัวและสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยให้การจัดการเรียนการสอนเน้นทักษะกระบานการ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียน เช่นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการสอน และสื่อการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เช่น เกม เพลง การเล่าเรื่อง กรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ปัญหา การอภิปราย การรายงานเป็นกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ตามความเหมาะสมของเนื้อหา และการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ ยังได้รับความรู้ ประสบการณ์และความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน และเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างทั่วถึง ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลต่อ ผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะในเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ในด้านของเนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้รับ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Omaggio (1981) ที่ได้กล่าวไว้ว่า "การจัดกิจกรรมต้องน่าสนใจ ท้าทายความสามารถของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนพอใจและเห็นประโยชน์" จากเหตุผลดังกล่าว การจะกำหนดเนื้อหาและสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่เด็กจึงควรคำนึงถึงสิ่งที่พบเห็นเป็นประจำ ความต้องการและความสนใจ ผู้เรียนจึงเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทนา ภาคบงกช (2528) ที่เสนอหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด ไว้ข้อหนึ่งว่า

. . . การจัดบทเรียนให้มีความหมายต่อเด็ก ควรจัดให้เรียนในสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้และอยู่ในความสนใจของเด็ก ควรให้เด็กมีโอกาสร่วมวางแผนในการเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่เด็กจะได้เรียนในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ เด็กจะเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนและภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้น . . .

5. จากการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการสอนตามกิจกรรมที่กำหนด พบว่า นักเรียนมีความสนใจเรียนดี กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน สังเกตได้จากจำนวนครั้งที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติตามเป็นอย่างดี ด้วยความตั้งใจ กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองซึ่งในตอนแรก นักเรียนบางคนยังไม่ค่อยกล้าเสนอความคิดเห็น ครูจึงต้องอธิบายวิธีการที่จะเสนอความคิดเห็น และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ แล้วให้การเสริมแรงด้วยการยกย่องชมเชยงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายในแต่ละขั้นตอน นักเรียนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในการทำงาน และส่งงานทุกครั้งตามเวลาที่นัดหมาย ผลงานกลุ่มดีสมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมมือกันทำได้ดี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองมี 40 คน ในบางกิจกรรมจึงไม่สามารถที่จะให้นักเรียนทั้งหมดปฏิบัติกิจกรรมพร้อมกันได้ จึงมีนักเรียนบางส่วนที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียน แต่เมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมก็ให้ความสนใจเรียนดี เป็นต้น การที่นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้นอยากที่จะเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม เป็นสิ่งที่เสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับกฎการเรียนรู้ของ Thorndike (อ้างถึงใน ภาควิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533) ไว้ว่า "การเรียนรู้จะเกิดผลดีถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง ในลักษณะก่อให้เกิดความพึงพอใจและความพร้อม"

6. การวัดและประเมินผล เป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยประเมินจาก ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อดึงเอาคุณค่าของสิ่งที่ประเมินออกมา และนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา แก้ไขให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากที่สุด จึงต้องอาศัยเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ มาประกอบกับการตัดสินใจ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลประกอบด้วยเหตุผลดังกล่าว นับเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ นั่นคือ พัฒนาหลักสูตรนี้ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยนี้จะได้ หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ที่ผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองใช้หลักสูตร ว่าเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้ แล้วนำหลักสูตรที่ผ่านการประเมินไปขยายผลทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ โดยครูผู้สอนในโรงเรียนนั้น ๆ เป็นผู้ใช้หลักสูตรแทนผู้วิจัย ตามหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และปรับปรุงแก้ไข ให้มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการศึกษาแผนการสอนอย่างละเอียด และจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียนแต่ละครั้งให้พร้อม และเพียงพอ เช่น บัตรงาน ใบความรู้ เพลง เกมต่าง ๆ กระดาษแผนภูมิรูปภาพต่าง ๆ อุปกรณ์ในการประเมินผลการเรียนในแต่ละแผนการสอน เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. การจัดเตรียมสถานที่ในการเรียนให้เหมาะสม และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสถานที่ในการจัดแบ่งกลุ่มในการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

4. ด้านครูผู้สอน ควรมีการเตรียมตัวให้พร้อม มีการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ทำความรู้จักคุ้นเคย เป็นกันเอง กับผู้เรียน เพราะถ้าผู้สอน และผู้เรียนไม่มีความคุ้นเคยกันอาจจะทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกัน และอาจมีปัญหาในการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน และผู้สอนควรมีการเตรียมการสอนให้พร้อมก่อนดำเนินการสอนทุกครั้ง

5. การจัดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรทุกครั้งที่นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในคราวต่อ ๆ ไปด้วย เพื่อให้ทราบคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร และนำมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับผู้สนใจที่จะสานต่อการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวิจัยโดยการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ ไปทดลองใช้ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีสภาพท้องถิ่นใกล้เคียงกัน และ/หรือแตกต่างกันจากการทดลองครั้งนี้

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตที่เห็นผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย